

**Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afganistanin islamilaisen tasavallan
YHTEISTYÖSOPIMUS
kumppanuudesta ja kehityksestä**

BELGIAN KUNINGASKUNTA,
BULGARIAN TASAVALTA,
TŠEKin TASAVALTA,
TANSKAN KUNINGASKUNTA,
SAKSAN LIITTOTASAVALTA,
VIRON TASAVALTA,
IRLANTI,
HELLEENIEN TASAVALTA,
ESPANJAN KUNINGASKUNTA,
RANSKAN TASAVALTA,
KROATIAN TASAVALTA,
ITALIAN TASAVALTA,
KYPROKSEN TASAVALTA,
LATVIAN TASAVALTA,
LIETTUAN TASAVALTA,
LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,
UNKARI,
MALTAN TASAVALTA,
ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,
ITÄVALLAN TASAVALTA,
PUOLAN TASAVALTA,
PORTUGALIN TASAVALTA,
ROMANIA,
SLOVENIAN TASAVALTA,
SLOVAKIAN TASAVALTA,
SUOMEN TASAVALTA,
RUOTSIN KUNINGASKUNTA,
ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

jotka ovat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen sopimuspuolia, jäljempänä 'jäsenvaltiot', ja

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'unioni' tai 'EU',

sekä

AFGANISTANIN ISLAMILAINEN TASAVALTA, jäljempänä 'Afganistan',

jäljempänä yhdessä 'osapuolet', jotka

VAHVISTAVAT sitoutumisensa Afganistanin suvereniteettiin, itsenäisyyteen ja alueelliseen koskemattomuuteen;

VAHVISTAVAT sitoutumisensa kansainvälisen oikeuden yleisiin periaatteisiin, Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan, kansainvälisten yleissopimusten ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien päämääriin ja periaatteisiin;

TUNNUSTAVAT osapuolia yhdistävät historialliset, poliittiset ja taloudelliset siteet;

VAHVISTAVAT toiveensa lisätä yhteistyötään yhteisten arvojen pohjalta yhteiseksi eduksi;

OTTAVAT HUOMIOON yhteiset poliittiset tavoitteet, arvot ja sitoumukset, joihin osapuolet sitoutuvat, kuten demokratian periaatteiden, oikeusvaltioperiaatteen, ihmisoikeuksien ja hyvän hallintotavan kunnioittamisen;

TOTEAVAT, että nämä periaatteet ovat olennainen osa pitkän aikavälin kehitystä;

TUNNUSTAVAT, että Afganistanin kansa on legitiimien ja demokraattisten hallintoelintensä välityksellä sekä Afganistanin perustuslain mukaisesti oikeutettu määrittämään ja ohjaamaan Afganistanin vakauttamis-, kehitys- ja demokratia-prosesseja;

KATSOVAT, että unioni on sitoutunut tukemaan Afganistanin pyrkimyksiä maksimoida kehityksensä tulevana muutoksen vuosikymmenenä;

KOROSTAVAT Bonnissa joulukuussa 2011, Tokiossa heinäkuussa 2012 ja Lontoossa joulukuussa 2014 järjestetyissä Afganistania käsitelleissä kansainvälisissä konferensseissa antamiaan keskinäisiä sitoumuksia;

VAHVISTAVAT Afganistanin sitoumuksen jatkaa hallinnon kehittämistä ja unionin sitoumuksen toimia kestävästi Afganistanin hyväksi;

KATSOVAT, että osapuolet pitävät erityisen tärkeänä suhteensa kokonaisvaltaisuutta, jota ne aikovat edistää tämän sopimuksen välityksellä;

VAHVISTAVAT halunsa lisätä kansojensa taloudellista ja sosiaalista edistymistä ja vakiinnuttaa, syventää ja monipuolistaa suhteitaan yhteistä etua koskevilla aloilla;

TUNNUSTAVAT, että Afganistanin perustuslain mukaisesti naisten vaikutusvalta ja heidän täysimääräinen osallistumisensa yhdenvertaisuuden pohjalta kaikkiin yhteiskunnan aloihin, kuten osallistuminen päätöksentekoon kaikilla poliittisen prosessin tasoilla, ovat perustavanlaatuisessa asemassa yhdenvertaisuuden ja rauhan saavuttamiseksi;

TUNNUSTAVAT kehitysmaiden, erityisesti alhaisen tulotason maiden, konfliktista toipuvien maiden ja sisämaavaltioiden kanssa tehtävän kehitysyhteistyön merkityksen niiden kestäväen talouskasvun ja kestäväen kehityksen kannalta, kansainvälisesti sovittujen kehitystavoitteiden, kuten YK:n vuosittuuhattavoitteiden ajallaan ja täysimääräisesti saavuttamisen kannalta ja kaikkien Afganistanin tämän jälkeen hyväksymien kehityksen vertailuarvojen kannalta sekä Afganistanin paremman alueellisen yhdentymisen kannalta;

TUNNUSTAVAT, että on toteutettava vaikuttavia toimenpiteitä lahjomattomuuden ja vastuuvollisuuden edistämiseksi, julkisten varojen asianmukaisen käytön varmistamiseksi ja korruption torjumiseksi;

TUNNUSTAVAT, että osapuolten välisellä laajennetulla yhteistyöllä olisi tuettava Afganistanin kykyä parantaa hallintonsa ja hallintotapansa laatua sekä julkisen varainhoidon avoimuutta ja tehokkuutta;

VAHVISTAVAT asianomaisilla alueellisilla ja monenvälisillä foorumeilla toteutettavan koordinaation merkityksen, erityisesti maailmanlaajuisia haasteita ja alueellista taloudellista yhteistyötä koskevien osapuolten lähestymistapojen osalta;

TUNNUSTAVAT, että terrorismi on uhka niiden kansoille ja niiden yhteiselle turvallisuudelle, ja ilmaisevat täyden sitoutumisensa terrorismin torjumiseen sen kaikissa muodoissa ja vaikuttavan kansainvälisen yhteistyön ja välineiden luomiseen terrorismin kaikkien muotojen poistamiseksi kansainvälisen oikeuden, mukaan lukien ihmisoikeuslain-säädännön ja humanitaarisen oikeuden, mukaisesti;

VAHVISTAVAT yhteisen sitoumuksensa torjua järjestäytyntä rikollisuutta, kuten ihmiskauppaa, ihmisten salakuljetusta ja huumekauppaa, myös alueellisten ja kansainvälisten mekanismien välityksellä;

TUNNUSTAVAT laittomien huumausaineiden terveydelle ja turvallisuudelle aiheuttaman uhan ja yhtenäisen alueellisen ja kansainvälisen yhteistyön tarpeen huumausaineiden viljelyn, tuotannon, välityksen, laittoman kaupan, käytön ja kysynnän sekä huumeiden lähtöaineiden laittoman välityksen torjumiseksi, ja tunnustavat tässä yhteydessä unikonkasvattajien vaihtoehtoisten elinkeinojen merkityksen;

TUNNUSTAVAT tarpeen noudattaa kansainvälisiä asestariisun- ja asesulkusitoumuksia;

KATSOVAT, että Kansainvälinen rikostuomioistuin, jonka tavoitteena on tehokkaat syytetoimet kansainvälisen yhteisön vakavimmiksi katsomien rikosten osalta, edistää merkittäväällä tavalla rauhaa ja kansainvälistä oikeutta;

TUNNUSTAVAT, että kaupalla ja suorilla ulkomaisilla investoinneilla on merkittävä osa Afganistanin kehityksessä ja että osapuolet pitävät erityisen tärkeinä muun muassa Maailman kauppajärjestön (WTO) perustamissopimukseen sisältyviä kansainvälistä kauppaa koskevia periaatteita ja sääntöjä;

ILMAISEVAT täyden sitoutumisensa kestävä kehityksen edistämiseen sen kaikilla osa-alueilla, joihin kuuluvat muun muassa ympäristönsuojelu, ilmastonmuutoksen torjumiseksi tehtävä vaikuttava yhteistyö sekä kansainvälisesti hyväksytyjen työnormien tehokas edistäminen ja täytäntöönpano;

KOROSTAVAT muuttoliikettä koskevan yhteistyön tärkeyttä;

TUNNUSTAVAT, että pakolaisten ja maan sisäisesti siirtymään joutuneiden tilanteeseen ja perusoikeuksiin, kuten heidän turvalliseen, järjestäytyneeseen ja vapaaehtoiseen paluuseensa koteihinsa on kiinnitettävä erityistä huomiota;

PANEVAT MERKILLE, että jos osapuolet päättäisivät tämän sopimuksen puitteissa tehdä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alalla erityisiä sopimuksia, jotka unioni tekisi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kolmannen osan V osaston nojalla, tällaisten tulevaisuudessa tehtävien sopimusten määräykset eivät sitoisi Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja/tai Irlantia, jollei unioni samanaikaisesti Yhdistyneen kuningaskunnan ja/tai Irlannin kanssa ilmoittaisi niiden aiempien kahdenvälisen suhteiden osalta Afganistanille, että nämä sopimukset ovat tulleet Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja/tai Irlantia sitoviksi osana unionia Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyn pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti. Vastaavasti mikään näitä seuraavista EU:n sisäisistä toimenpiteistä, jotka hyväksyttäisiin edellä mainitun V osaston nojalla tämän sopimuksen panemiseksi täytäntöön, ei sitoisi Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja/tai Irlantia, elleivät nämä olisi ilmoittaneet haluavansa osallistua näihin toimenpiteisiin tai hyväksyä niitä pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti. Osapuolet panevat merkille myös sen, että tällaiset tulevat sopimukset tai näitä seuraavat EU:n sisäiset toimenpiteet kuuluisivat mainittuihin perussopimukseen liitetyn, Tanskan asemaa koskevan pöytäkirjan N:o 22 soveltamisalaan,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I OSASTO

LUONNE JA SOVELTAMISALA

1 artikla

Soveltamisala ja tavoitteet

1. Perustetaan osapuolten välinen kumppanuus niiden toimivaltuuksien puitteissa, niiden säännösten, menettelyjen ja resurssien mukaisesti ja noudattaen kaikilta osin kansainvälisiä sääntöjä ja normeja.
2. Tämän kumppanuuden tavoitteena on lujittaa vuoropuhelua ja yhteistyötä, jotta voidaan
 - a) tukea Afganistanin ja alueen rauhaa ja turvallisuutta;
 - b) edistää kestävä kehitystä, vakaata ja demokraattista poliittista toimintaympäristöä ja Afganistanin yhdentymistä maailmantalouteen;
 - c) luoda säännöllinen poliittisia kysymyksiä käsittelevä vuoropuhelu, myös ihmisoikeuksien edistämisestä, sukupuolten tasa-arvosta ja kansalaisyhteiskunnan osallistumisesta;
 - d) edistää kehitysyhteistyötä köyhyyden poistamista ja avun tuloksellisuutta koskevan osapuolten yhteisen sitoumuksen yhteydessä;

- e) kehittää osapuolten välistä kauppaa ja niiden välisiä investointeja yhteiseksi eduksi, tavoitteena tehdä yhteistyötä kaikilla taloudellisilla, kaupan ja investointeihin liittyvillä yhteistä etua koskevilla aloilla kestävien kauppaa- ja investointivirtojen edistämiseksi ja kaupan ja investointien esteiden ennaltaehkäisemiseksi ja poistamiseksi johdonmukaisella ja täydentävällä tavalla suhteessa meneillään oleviin ja tuleviin alueellisiin aloitteisiin;
- f) parantaa osapuolten välistä maailmanlaajuisiin haasteisiin liittyvää koordinaatiota, erityisesti edistämällä monenvälisiä ratkaisuja; ja
- g) edistää vuoropuhelua ja yhteistyötä useilla yhteistä etua koskevilla aloilla, kuten julkishallinnon ja julkisen varainhoidon uudenaikaistaminen, oikeus- ja sisäasiat, ympäristö ja ilmastonmuutos, luonnonvarat ja raaka-aineet, turvallisuusalan uudistus, koulutus, energia, liikenne, maatalous ja maaseudun kehittäminen, rahoituspalvelut, verotus, tulliasiat, työllisyys ja sosiaalinen kehitys, terveys ja turvallisuus, tilastointi, alueellinen yhteistyö, kulttuuri, tietotekniikka ja audiovisuaali- / viestintäala.
3. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä erityistä huomiota valmiuksien parantamiseen, jotta voidaan tukea Afganistanin hallintoelinten kehittämistä ja varmistaa, että Afganistan voi hyötyä täysimääräisesti tämän sopimuksen mukaisen tiiviimmän yhteistyön tarjoamista mahdollisuuksista.
4. Osapuolet edistävät parlamenttien jäsenten, kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ja ammattihenkilöiden välisiä yhteyksiä tämän sopimuksen tavoitteiden edistämiseksi, erityisesti tukemalla parlamentaarisia ja muita demokraattisia instituutioita.
5. Osapuolet edistävät keskinäistä ymmärtämystä muun muassa erilaisten tahojen kuten ajatushautomoiden, akateemisten yhteisöjen, yritysten ja viestimien yhteistyöllä seminaarien, konferenssien ja nuoriso- ja muun toiminnan muodossa.

2 artikla

Yleiset periaatteet

- Osapuolet vahvistavat yhteiset arvonsa sellaisina kuin ne sisältyvät Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjaan.
- Osapuolet tunnustavat, että Afganistanin kansa on legitiimien ja demokraattisten hallintoelintensä välityksellä sekä Afganistanin perustuslain mukaisesti oikeutettu määrittämään ja ohjaamaan Afganistanin vakauttamis-, kehitys- ja demokraatiaprosesseja.
- Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa sovellettavissa kansainvälisissä ihmisoikeusasiakirjoissa määriteltyjen demokratian periaatteiden ja ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on osapuolten sisä- ja ulkopoliittikan lähtökohta ja tämän sopimuksen olennainen osa.
- Osapuolet vahvistavat sitoutuvansa tekemään edelleen yhteistyötä kansainvälisesti sovittujen kehitystavoitteiden, kuten vuosituhattavoitteiden, sellaisina kuin Afganistan on hyväksynyt ne, ja myöhemmin hyväksytyjen kehityksen vertailuarvojen saavuttamiseksi täysimääräisesti. Näin tehdessään ne tunnustavat Afganistanin vastuun taloudellista ja sosiaalista kehitystä ja asiaa koskevia kehityspoliittikkoja koskevien suunnitelmiensa, myös kansallisten painopisteohjelmien valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Ne toistavat sitoumuksensa korkeaan ympäristönsuojelun tasoon, osallistavaan yhteiskuntaan ja sukupuolten tasa-arvoon tässä yhteydessä.
- Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa hyvän hallinnon periaatteisiin, joihin sisältyvät muun muassa parlamenttien ja oikeuslaitoksen riippumattomuus ja korruption torjunta kaikilla tasoilla.
- Osapuolet sopivat, että tähän sopimukseen perustuva yhteistyö on niiden lakien, sääntöjen ja määräysten mukaista.

II OSASTO

POLIITTINEN YHTEISTYÖ

3 artikla

Poliittinen vuoropuhelu

Osapuolten välillä aloitetaan säännöllinen poliittinen vuoropuhelu, jota voidaan tarvittaessa käydä ministeritasolla. Sillä lujitetaan niiden välisiä suhteita, edistetään kumppanuuden kehittämistä ja lisätään keskinäistä ymmärtämystä ja solidaarisuutta. Osapuolet lujittavat poliittista vuoropuheluaan tukeakseen yhteisiä etujaan, muun muassa kantojaan alueellisilla ja kansainvälisillä foorumeilla.

A. YHTEISTYÖ IHMISOIKEUKSIEN, SUKUPUOLTEN TASA-ARVON JA KANSALAISSYHTEISKUNNAN ALALLA

4 artikla

Ihmisoikeudet

1. Sopimuksen 1 artiklan 2 kohdan c alakohdan ja 2 artiklan 3 kohdan mukaisesti osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi tehokkaasti, tarvittaessa myös kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ratifioinnin ja täytäntöönpanon osalta. Niiden on tarkistettava tämän artiklan täytäntöönpano poliittisen vuoropuhelunsa kuluessa.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuun yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa seuraavaa:
 - a) tuetaan ihmisoikeuksia koskevien maakohtaisten toimintasuunnitelmien kehittämistä ja täytäntöönpanoa;
 - b) edistetään ihmisoikeuksien kunnioittamista ja alan koulutusta;
 - c) lujitetaan kansallisia ja alueellisia ihmisoikeuksiin liittyviä hallintoelimiä Afganistanissa;
 - d) käynnistetään ihmisoikeuksia koskeva merkityksellinen ja laajapohjainen vuoropuhelu; ja
 - e) tehostetaan yhteistyötä Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusjärjestöissä.

5 artikla

Sukupuolten tasa-arvo

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä tehostaakseen sukupuolten tasa-arvoon liittyviä politiikkatoimia ja ohjelmia ja institutionaalisten ja hallinnollisten valmiuksien kehittämistä sekä tukeakseen sellaisten strategioiden täytäntöönpanoa, joilla edistetään sukupuolten tasa-arvoa, myös naisten oikeuksia ja vaikutusvaltaa, sen varmistamiseksi, että naisilla ja miehillä on tasapuoliset osallistumismahdollisuudet talouden, kulttuurin, politiikan ja yhteiskuntaelämän kaikilla aloilla. Yhteistyössä keskitytään erityisesti parantamaan naisten mahdollisuuksia saada käyttöönsä resurssit, joita he tarvitsevat perusoikeuksiensa hyödyntämiseksi täysimääräisesti, erityisesti koulutuksen alalla.
2. Osapuolet tukevat tarkoituksenmukaisen toimintakehyksen luomista, jonka avulla voidaan
 - a) varmistaa, että sukupuolten tasa-arvoa koskevat kysymykset sisällytetään asianmukaisesti kaikkiin, erityisesti poliittista osallistumista, terveyttä ja lukutaitoa koskeviin kehittämisstrategioihin, -politiikkatoimiin ja -ohjelmiin; ja
 - b) vaihtaa sukupuolten tasa-arvon edistämiseen liittyviä kokemuksia ja parhaita käytänteitä ja edistää naisten hyväksi tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamista.

6 artikla

Kansalaisyhteiskunta

1. Osapuolet tunnustavat järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan, erityisesti akateemisten yhteisöjen, roolin tämän sopimuksen mukaisessa vuoropuhelu- ja yhteistyöprosessissa ja sen mahdollisen panoksen tähän prosessiin ja sopivat edistävänsä kansalaisyhteiskunnan kanssa käytävää vilkasta vuoropuhelua ja sen tosiasiallista osallistumista vuoropuhelu- ja yhteistyöprosessiin.
2. Osapuolet pyrkivät yhdessä edistämään kansalaisyhteiskunnan roolia, jotta
 - a) sitä voidaan kuulla kansallisessa päätöksenteossa demokratian periaatteiden ja perustuslain säännösten mukaisesti;
 - b) se voi saada tietoja kehitys- ja yhteistyöstrategioista ja alakohtaisista politiikoista sekä osallistua neuvotteluihin kehitysprosessin kaikissa eri vaiheissa erityisesti sitä koskevilla aloilla;
 - c) se voi saada keskeisillä aloilla avoimuuden ja vastuuvollisuuden periaatteiden mukaisesti rahoitustukea, jos kunkin osapuolen sisäiset säännöt sen sallivat, sekä valmiuksien kehittämiseen tarkoitettua tukea kriittisillä alueilla; ja
 - d) se voi osallistua yhteistyöohjelmien toteuttamiseen sitä koskevilla aloilla.

B. RAUHANRAKENTAMINEN

7 artikla

Rauhaa rakentavat politiikat sekä konfliktien ehkäiseminen ja ratkaiseminen

1. Osapuolet korostavat sitoutuvansa Afganistanin johtamiin ponnisteluihin kohti rauhaa ja sovintoa. Ne painottavat kaikkien afganistanilaisten yksimielisyyteen perustuvan osallistavan rauhanprosessin merkitystä, kuten heinäkuussa 2010 järjestetyssä Peace jirga -kokouksessa ja marraskuussa 2011 järjestetyssä perinteisessä Loya Jirga -kokouksessa ilmaistiin. Ne tunnustavat, että rauhanprosessin onnistumisen edellytyksenä on Afganistanin kansan ja hallintoelinten omavastuullisuus ja kansainvälisen yhteisön vahva tuki.
2. Osapuolet edistävät vuoropuhelua alueen maiden keskuudessa ja laajemmalla alueella, jotta ne voisivat osallistua täysimääräisesti rauhanprosessin tukemiseen ja helpottamiseen.
3. Osapuolet vahvistavat naisten merkittävän aseman konfliktien ratkaisemisessa ja rauhanrakentamisessa. Ne korostavat naisten täysimääräisen osallistumisen ja mukanaolon merkitystä kaikissa pyrkimyksissä ylläpitää ja edistää rauhaa ja turvallisuutta sekä tarvetta lisätä heidän osallistumistaan konfliktien ratkaisua koskevaan päätöksentekoon YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 (2000) mukaisesti.
4. Tällä alalla toteutettavaan yhteiseen toimintaan kuuluu muun muassa pitkän aikavälin rauhanrakennuksen edistäminen Afganistanissa ja kansalaisyhteiskunnan aktiivisen roolin tukeminen hauraissa valtioissa toteutettavaa toimintaa koskevan uuden sopimuksen periaatteiden mukaisesti.

C. KANSAINVÄLISEN TURVALLISUUDEN TUKEMINEN

8 artikla

Yhteistyö Rooman perussäännön osalta

Osapuolet katsovat, että Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) tehokas toiminta edistää merkittäväällä tavalla kansainvälistä rauhaa ja oikeutta. Ne vahvistavat, että koko kansainvälistä yhteisöä huolestuttavia vakavimpia rikoksia käsitellään ensin toteuttamalla toimenpiteitä kansallisella tasolla yhteistyössä Kansainvälisen rikostuomioistuimen kanssa. Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä edistääkseen yleismaailmallista liittymistä Rooman perussääntöön

- a) toteuttamalla tapauksen mukaan toimia Rooman perussääntöön liittyvien asiakirjojen, kuten erityisesti Kansainvälisen rikostuomioistuimen erioikeuksia ja vapauksia koskevan sopimuksen ratifioimiseksi;
- b) vaihtamalla Rooman perussäännön ratifioinnin ja täytäntöönpanon edellyttämistä oikeudellisista muutoksista saatuja kokemuksia; ja
- c) toteuttamalla toimia Rooman perussäännön loukkaamattomuuden turvaamiseksi.

9 artikla

Joukkotuhoaseiden leviämisen ja kemiallisten, biologisten sekä säteily- ja ydinriskien torjuminen

1. Osapuolet katsovat, että joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviäminen niin valtiollisille kuin valtioista riippumattomille toimijoille on yksi vakavimmista kansainvälisen vakauden ja turvallisuuden uhkatekijöistä.
2. Sen vuoksi osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla, jotta voidaan torjua joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämistä noudattamalla kaikilta osin monenvälisen aseistariisun- ja aselukusopimusten sekä muiden monenvälisesti neuvoteltujen sopimusten mukaisia velvoitteita ja kansainvälisiä velvoitteita ja panemalla ne täytäntöön kansallisella tasolla. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tämä määräys on olennainen osa sopimusta.
3. Osapuolet sopivat lisäksi tekensä yhteistyötä ja toteuttavansa toimenpiteitä tehostaakseen niihin kumpaankin sovellettavien aseistariisun- ja joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen estämistä koskevien kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa muun muassa jakamalla keskenään tietoja, asiantuntemusta ja kokemuksia.

4. Osapuolet sopivat tekemänsä yhteistyötä ja toimivansa joukkotuhousteiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen estämiseksi toteuttamalla toimia tavoitteenaan allekirjoittaa ja ratifioida kaikki muut asian kannalta merkitykselliset kansainväliset asiakirjat tai tarvittaessa liittyä niihin sekä panna ne kokonaisuudessaan täytäntöön.
5. Osapuolet sopivat myös tekemänsä yhteistyötä tehokkaan kansallisen vientivalvonnan perustamiseksi joukkotuhousteisiin liittyvien tavaroiden leviämisen estämiseksi ja niiden viennin ja kauttakuljetuksen valvomista varten; tässä yhteydessä on tarkoitus muun muassa valvoa joukkotuhousteiden käyttöä kaksikäyttöteknologioihin ja määrätä vientivalvontamääräysten rikkomisesta tehokkaita pelotteita.
6. Osapuolet tunnustavat, että kemiallisilla, biologisilla, säteily- ja ydinriskeillä, jäljempänä 'CBRN-riskit', voi olla erittäin haitallisia vaikutuksia yhteiskuntaan. Ne myös tunnustavat, että riskit voivat johtua rikollisesta toiminnasta (joukkotuhousteiden leviäminen, laiton kauppa), onnettomuuksista (teollisuus, liikenne, laboratoriot) tai luonnonuhkista (pandemiat). Sen vuoksi ne sitoutuvat tekemään yhteistyötä, jotta voidaan vahvistaa institutionaalisia valmiuksia CBRN-riskien vähentämiseksi. Tämä voi sisältää oikeudellisia, sääntelyllisiä, täytäntöönpanoa koskevia, tieteellisiä ja valmiusky-symyksiä koskevia hankkeita ja yhteistyötä alueellisella tasolla.
7. Unioni pyrkii tarpeen mukaan tukemaan näitä pyrkimyksiä, joissa keskitytään valmiuksien kehittämiseen ja tekniseen apuun.

10 artikla

Pienaseet ja kevyet aseet sekä muut tavanomaiset aseet

1. Osapuolet tunnustavat, että pienaseiden ja kevyiden aseiden ja niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laitton tuotanto, siirto ja liikkuminen sekä niiden liiallinen keskittyminen, huono hallinnointi, riittämättömästi turvatut varastot ja valvoton leviäminen ovat edelleen vakava uhka rauhalle ja kansainväliselle turvallisuudelle.
2. Osapuolet sopivat noudattavansa voimassa olevista kansainvälisistä sopimuksista ja Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmista johtuvia velvoitteitaan pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laittoman kaupan torjumiseksi sekä muihin alan kansainvälisiin välineisiin, kuten pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan kaikkien osa-alueiden ehkäisemistä, torjumista ja poistamista koskevaan Yhdistyneiden kansakuntien toimintaohjelmaan, perustuvia sitoumuksiaan ja panevansa ne täysimääräisesti täytäntöön.
3. Osapuolet tunnustavat sisäisten valvontajärjestelmien merkityksen tavanomaisten aseiden siirrossa voimassa olevien kansainvälisten standardien mukaisesti. Osapuolet tunnustavat, että kyseisten valvontatoimien vastuullinen soveltaminen on tärkeää, sillä se edistää kansainvälistä ja alueellista rauhaa, turvallisuutta ja vakautta, vähentää inhimillistä kärsimystä ja estää tavanomaisten aseiden luvaton välitystä.
4. Osapuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä ja varmistamaan tavanomaisten aseiden kansainvälisen kaupan sääntelemistä ja sääntelyn parantamista sekä laittoman asekaupan ehkäisemistä, torjumista ja poistamista koskevien toimien koordinoimista, täydentävyyden ja synergian. Ne sopivat tähän sitoumukseen liittyvän ja sitä vahvistavan säännöllisen poliittisen vuoropuhelun aloittamisesta.

11 artikla

Terrorismin torjunta

1. Osapuolet pyrkivät päättäväisesti torjumaan terrorismia sen kaikissa muodoissa, myös alueellisessa yhteydessä, noudattaen kaikilta osin oikeusvaltioperiaatetta ja kansainvälistä oikeutta ja työskentelemään yhdessä ääri-ideologioiden leviämisen ja erityisesti nuorten radikalisoitumisen estämiseksi. Ne sitoutuvat työskentelemään kansainvälisten kumppaniensa kanssa YK:n maailmanlaajuisen terrorisminvastaisen strategian panemiseksi kattavasti täytäntöön.
2. Osapuolet sopivat tekemänsä yhteistyötä terrorismin torjuntaan liittyvissä asioissa ja vaihtamaan tietoja kaikista merkityksellisistä seikoista, tarpeen mukaan ja kansallisen ja kansainvälisen lainsäädännön mukaisesti. Terrorismin torjunta on tärkeä osa niiden yhteistyötä. Ne sopivat edistävänsä asiaan liittyvien kansainvälisten sopimusten ja yleissopimusten täytäntöönpanoa. Tässä yhteydessä valmiuksien kehittäminen kattaa asiaankuuluvat rikosoikeuden alat.

III OSASTO

KEHITYSYHTEISTYÖ

12 artikla

Kehitysyhteistyö

1. Kehitysyhteistyön keskeisenä tavoitteena on saavuttaa vuosituhattavoitteet (ja myöhemmin hyväksytyt kehityksen vertailuarvot), köyhyyden poistaminen, kestävä kehitys ja yhdentymisen maailmantalouteen, ottaen erityisesti huomioon yhteiskunnan hädänalaisimmat ryhmät. Osapuolet tunnustavat, että niiden yhteistyö on keskeisen tärkeää Afganistanin kehityshaasteisiin vastaamiseksi ja että institutionaalisten rakenteiden kehittämisen olisi oltava siinä olennaisessa osassa.
2. Tässä yhteistyössä otetaan huomioon Afganistanin sosioekonomiset kehittämisstrategiat ja -ohjelmat, erityisesti sen kansallinen kehitysstrategia, ja muut toimenpiteet, joista sovittiin Afganistanin kehitystä käsitelleissä kansainvälisissä konferensseissa, vuonna 2010 annettu Lontoon julkilausuma, Kabulin prosessi, joulukuussa 2011 järjestetyn Bonnin konferenssin päätelmät, heinäkuussa 2012 Tokiossa annettu Afganistanin omavaraisuuteen tähtäävää kumppanuutta koskeva julkilausuma ja Tokiossa hyväksytty keskinäisen vastuuvollisuuden kehys, ottaen täysimääräisesti huomioon Afganistanin hallituksen vuoden 2014 Lontoon konferenssissa esittämä talous- ja kehitysstrategia "Realising Self-Reliance: Commitments to Reforms and Renewed Partnership".
3. Osapuolet pyrkivät kehitysyhteistyön avulla muun muassa vahvistamaan Afganistanin hallintoelimiä ja luomaan edellytykset kestäväälle kehitykselle ja pitkän aikavälin taloudelliselle kasvulle kansallisten painopisteohjelmien ja Afganistanin talous- ja kehitysstrategian "Realising Self-Reliance: Commitments to Reforms and Renewed Partnership" mukaisesti. Nämä ovat tärkeimmät välineet tämän strategian sekä Afganistanin Bonnissa, Tokiossa ja Lontoossa antamien sitoumusten täytäntöönpanemiseksi. Unioni ottaa Afganistanin kanssa tekemänsä yhteistyön yhteydessä täysimääräisesti huomioon Tokiossa hyväksytyyn keskinäisen vastuuvollisuuden kehysten (tai sen mahdollisen seuraajan, josta on sovittu yhteisesti) ja avun suunnittelun yhteydessä sitoumukset, myös taloudelliset sitoumukset, ja kyseisessä kehityksessä määrätty yksityiskohtaiset järjestelyt.
4. Osapuolet vahvistavat tavoitteen saavuttaa vuosituhannen kehitystavoitteet, sellaisina kuin Afganistan on ne hyväksynyt, ja myöhemmin hyväksytyt kehityksen vertailuarvot, ja vahvistavat uudelleen sitoutumisensa avun tuloksellisuudesta annettuun Pariisin julistukseen, Accran toimintasuunnitelmaan ja Busanin päätösasiakirjaan, erityisesti hauraissa valtioissa toteutettavaa toimintaa koskevan uuden sopimuksen osalta.
5. Osapuolet sopivat edistävänsä yhteistyötä omien säännöstensä, menettelyjensä ja resurssiensa mukaisesti, ja noudattaen kaikilta osin kansainvälisiä sääntöjä ja normeja. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että niiden välinen kehitysyhteistyö vastaa vaatimuksia, joita annetaan niiden yhteisessä, avun tehokkuutta koskevassa sitoumuksessa, sitä toteutetaan Afganistanin omavastuullisuutta kunnioittavalla tavalla, se mukautetaan kansallisiin painopisteisiin ja sillä edistetään konkreettisia ja kestäviä kehitystuloksia Afganistanin kansan ja pitkän aikavälin taloudellisen kestävyuden kannalta, kuten on sovittu Afganistania käsitelleissä kansainvälisissä konferensseissa. Osapuolet sopivat kehitysavun rauhanrakentamispotentiaalini maksimoimisesta aina kun se on mahdollista hauraissa valtioissa toteutettavaa toimintaa koskevan uuden sopimuksen puitteissa.
6. Osapuolet sopivat sen vuoksi seuraavansa kehitysyhteistyönsä vaikutusta säännöllisesti 49 artiklan mukaisesti perustetun sekakomitean välityksellä, ja arvioivansa sen panosta vuosituhattavoitteiden, sellaisina kuin Afganistan on ne hyväksynyt, ja myöhemmin hyväksytyjen kehityksen vertailuarvojen saavuttamiseksi.
7. Seuraavat aiheet otetaan järjestelmällisesti huomioon kaikilla kehitysyhteistyön aloilla: ihmisoikeudet, sukupuoliki-symykset, demokratia, hyvä hallintotapa, ympäristön kestävyys, ilmastonmuutos, terveys, instituutioiden kehittäminen ja valmiuksien parantaminen, korruption vastaiset toimenpiteet, huumausainien torjunta ja avun tuloksellisuus.
8. Infrastruktuurin osien osalta osapuolet tarkastelevat kansainvälisten rahoituslaitosten myöntämien avustusten ja lainojen yhdistämisen kaltaisten mekanismien käyttöä ja muita riskin jakamistapoja, jotta voidaan houkuttaa lisäresursseja ja parantaa näin unionin tuen vaikutusta.
9. Osapuolet sopivat, että niiden taloudellinen yhteistyö on toteutettava siten, että suojellaan heikoimmassa asemassa olevien yhteiskunnan jäsenten, myös naisten ja lasten etuja, ja painopisteenä pidetään terveyskysymyksiä, koulutusta sekä maataloutta ja maaseudun kehittämistä.

10. Osapuolet sopivat, että kaupan olisi edistettävä kestävästä kehityksestä sen kaikilla osa-alueilla, ja että sen taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristövaikutukset olisi arvioitava. Ne sopivat kannustavansa yrityksiään noudattamaan tiukimpia vastuullisen liiketoiminnan normeja, jotka ovat kansainvälisesti sovitujen periaatteiden ja standardien, kuten OECD:n monikansallisille yrityksille antamien toimintaohjeiden sekä YK:n Global Compact -aloitteen mukaisia.

11. Osapuolet pyrkivät edistämään kansainvälisen työjärjestön (ILO) keskeisten työnormien tehokasta täytäntöönpanoa ja lujittavat yhteistyötään työllisyyden ja sosiaalisten kysymysten alalla, muun muassa ihmisarvoisen työn periaatteiden suhteen.

12. Osapuolet pyrkivät lisäksi edistämään politiikkaa, jolla pyritään varmistamaan elintarvikkeiden ja rehun saatavuus ympäristöystävällisellä ja kestäväällä tavalla.

13. Osapuolet sitoutuvat vaihtamaan näkemyksiä ja tekemään yhteistyötä kaikilla asiaan liittyvillä alueellisen ja kansainvälisen tason foorumeilla ja järjestöissä, kuten Yhdistyneiden kansakuntien ja sen erityisjärjestöjen ja kansainvälisten järjestöjen piirissä, jotta voitaisiin parantaa kehitysyhteistyön työnjakoa ja avun vaikuttavuutta kentällä.

14. Osapuolet sopivat myös edistävänsä tässä artikkelissa mainittujen alojen yhteistyötä ajatushautomoiden, akateemisten yhteisöjen, valtioista riippumattomien järjestöjen, yritysten, kulttuurialan toimijoiden ja tiedotusvälineiden välillä järjestämällä seminaareja, konferensseja ja muuta asiaan liittyvää toimintaa.

IV OSASTO

KAUPPAAN JA INVESTOINTEIHIN LIITTYVÄ YHTEISTYÖ

13 artikla

Yhteistyö kaupan alalla

1. Osapuolet aloittavat kahdenvälistä ja monenvälistä kauppaa ja siihen liittyviä näkökohtia koskevan vuoropuhelun lujittaakseen kahdenvälisiä kauppasuhteitaan ja kehittääkseen monenvälistä kauppajärjestelmää, muun muassa tukemalla Afganistanin WTO-jäsenyyttä.

2. Osapuolet sitoutuvat kehittämään ja monipuolistamaan keskinäistä kauppaansa mahdollisimman pitkälle ja yhteisen edun mukaisesti. Ne sitoutuvat luomaan parannetut ja ennakoitavissa olevat markkinoillepääsyn edellytykset pyrkimällä poistamaan kaupan esteet, erityisesti tullien ulkopuoliset kaupan esteet ja rajoitukset, jotka eivät ole WTO:n sääntöjen mukaisia, sekä toteuttamalla toimenpiteitä avoimuuden lisäämiseksi, ottaen tässä yhteydessä huomioon sellaisten kansainvälisten järjestöjen tällä alalla tekemän työn, joissa osapuolet ovat jäseninä.

3. Osapuolet tunnustavat kaupan keskeisen merkityksen kehitykselle ja sen, että tullietuusjärjestelmät ovat osoittautuneet kehitysmaita hyödyttäväksi, ja pyrkivät sen vuoksi lisäämään niiden tehokasta täytäntöönpanoa koskevaa keskustelua ja yhteistyötä.

4. Osapuolet pitävät toisensa ajan tasalla kehityksestä, jota tapahtuu kaupan alalla sekä siihen liittyvillä politiikanaloilla, kuten maatalouden, elintarviketurvallisuuden, kuluttajansuojan ja ympäristön alalla. Ne tarkastelevat mahdollisuuksia lujittaa kauppa- ja investointisuhteitaan, tarvittaessa myös neuvottelemalla muista yhteisen edun mukaisista sopimuksista.

5. Osapuolten on hyödynnettävä täysimääräisesti kauppaa tukevaa kehitysapua sekä muita asiaan liittyviä ohjelmia, muun muassa valmiuksien kehittämiseen tarkoitettua teknistä apua, osapuolten kahdenvälisen kauppa- ja investointisuhteiden parantamiseksi.

6. Osapuolet tunnustavat alueellisen taloudellisen kehityksen edistämisen tärkeiden VII osaston mukaisesti.

7. Osapuolet neuvottelevat viipymättä 54 artiklan mukaisesti kaikista näkemuseroista, jotka koskevat tämän osaston määräysten soveltamista.

*14 artikla***Suosituimmuuskohtelu**

1. Osapuolet myöntävät kauppasuhteissaan toisilleen suosituimmuuskohtelun tullitariffeja ja kauppaa koskevan vuonna 1994 tehdyn yleissopimuksen (GATT) määräysten mukaisesti.
2. Edellä 1 kohdassa määrättyä suosituimmuuskohtelua ei sovelleta etuuksiin, jotka jompikumpi osapuoli myöntää sellaisen sopimusten nojalla tehdyn järjestelyn perusteella, jolla perustetaan tulliliitto, vapaakauppa-alue tai vastaava suosituimmuusasemaan oikeutettu alue.

*15 artikla***Terveys- ja kasvinsuojelukysymykset**

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä elintarvikkeiden turvallisuuteen sekä terveyteen ja kasvinsuojeluun liittyvissä kysymyksissä ihmisten, eläinten ja kasvien elämän ja terveyden suojelemiseksi omalla alueellaan.
2. Osapuolet keskustelevat ja vaihtavat tietoja toimenpiteistä, jotka on määritelty terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevassa WTO:n sopimuksessa, kansainvälisessä kasvinsuojeluyleissopimuksessa, Maailman eläintautijärjestössä ja Codex Alimentarius -komissiossa.
3. Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä terveys- ja kasvinsuojelukysymysten valmiuksien kehittämiseksi. Tämä yhteistyö on kunkin osapuolen tarpeisiin nähden tarkoituksenmukaista ja sen tavoitteena on kunkin osapuolen avustaminen toisen osapuolen oikeudellisten vaatimusten noudattamisessa.
4. Osapuolet aloittavat ajoissa terveys- ja kasvinsuojeluasioita koskevan vuoropuhelun, kumman tahansa osapuolen pyynnöstä.
5. Osapuolet nimittävät yhteystahot tämän artiklan kannalta merkityksellisiä kysymyksiä koskevaa tietojenvaihtoa varten.

*16 artikla***Kauppan tekniset esteet**

Osapuolet edistävät kansainvälisten ja eurooppalaisten standardien soveltamista Afganistanissa perustana teknisille määräyksille ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyille. Osapuolet tekevät yhteistyötä ja vaihtavat tietoja standardeista, teknisistä määräyksistä ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä, jotta voidaan varmistaa, että ne laaditaan ja hyväksytään ja niitä sovelletaan avoimesti ja tehokkaasti ja että niillä ei luoda tarpeettomia esteitä osapuolten kahdenväliseen kauppaan.

*17 artikla***Tulliasiat**

1. Osapuolet pyrkivät vahvistamaan tulliviranomaisten välistä yhteistyötä, jotta varmistetaan avoin kaupankäyntiympäristö ja helpotetaan kauppaa, lisätään toimitusketjun turvallisuutta, edistetään kuluttajien turvallisuutta, tyrehdytetään teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden virta ja torjutaan salakuljetusta ja petoksia.
2. Tätä varten osapuolet etenkin vaihtavat asiantuntemusta ja selvittävät mahdollisuuksia yksinkertaistaa menettelyjä, lisätä avoimuutta ja kehittää yhteistyötä. Ne pyrkivät myös näkökantojen lähentämiseen ja yhteiseen toimintaan asiaankuuluvilla kansainvälisillä foorumeilla.
3. Osapuolet tekevät tarvittaessa tulliyhteistyötä ja keskinäistä hallinnollista avunantoa koskevia pöytäkirjoja tässä sopimuksessa vahvistetussa institutionaalisessa kehyksessä, sanotun kuitenkaan estämättä muita yhteistyömuotoja.
4. Osapuolet tekevät yhteistyötä, jonka tavoitteena on nykyaikaistaa Afganistanin tullihallinto asiaa koskevien kansainvälisten yleissopimusten mukaisesti, jotta voidaan parantaa sen organisatorista tehokkuutta ja sen hallintoelinten palveluntarjonnan vaikuttavuutta, ja varmistaa samalla julkisten resurssien avoin hallinnointi ja vastuuvollisuus. Valmiuksien kehittäminen on tärkeä osa tätä yhteistyötä.

*18 artikla***Investoinnit**

1. Osapuolet edistävät suoria ulkomaisia investointeja luomalla houkuttelevan ja vakaan investointiympäristön. Tätä varten ne voivat tarvittaessa aloittaa johdonmukaisen vuoropuhelun lisätäkseen ymmärtämystä ja investointikysymyksiin liittyvää yhteistyötä selvittämällä, millaisilla hallinnollisilla järjestelmillä investointivirtoja voitaisiin helpottaa, ja edistämällä vakaiden, avoimien ja kannustavien sääntöjen laatimista investoijia varten.
2. Unionista Afganistaniin tehtävien suorien ulkomaisten investointien lisäämisen osalta osapuolet korostavat yksityisen sektorin sitoutumisen merkitystä ja tunnustavat tässä yhteydessä tarpeen julkisen sektorin toimenpiteisiin ja kannustimiin, kuten luoton ja investointitakuiden saantiin.

*19 artikla***Palvelut**

Osapuolet aloittavat rakentavan vuoropuhelun, jonka tarkoituksena on erityisesti

- a) vaihtaa tietoja niiden sääntely-ympäristöistä;
- b) edistää markkinoillepääsyä vastavuoroisesti;
- c) edistää mahdollisuuksia pääoma- ja teknologialähteiden käyttöön; ja
- d) lisätä palvelukauppaa niiden välillä ja kolmansien maiden markkinoilla.

*20 artikla***Pääomanliikkeet**

Osapuolet pyrkivät helpottamaan pääoman liikkumista edistääkseen tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista.

*21 artikla***Julkiset hankinnat**

Osapuolet tekevät yhteistyötä, jonka tavoitteena on luoda tehokas ja nykyaikainen julkisten hankintojen järjestelmä Afganistaniin kansainvälisesti sovittujen avoimuutta ja hankintamenettelyjä sekä julkisten hankintojen kohtuullisen ja optimaalisen kustannustehokkuuden edistämistä koskevien periaatteiden mukaisesti.

*22 artikla***Avoimuus**

Osapuolet tunnustavat avoimuuden ja oikeusvarmuuden merkityksen kauppaan liittyvien säädönsä ja määräystensä hallinnoinnissa. Tätä varten ne soveltavat tullitariffeja ja kauppaa koskevan vuonna 1994 tehdyn yleissopimuksen X artiklaa ja palvelukaupan yleissopimuksen III artiklaa.

*23 artikla***Teollis- ja tekijänoikeudet**

1. Osapuolet sopivat suojaavansa teollis- ja tekijänoikeuksia, muun muassa maantieteellisiä merkintöjä, ja valvovansa niiden noudattamista, niiden asiaa koskevien kansainvälisten sopimusten mukaisesti, joiden osapuolia ne ovat.

2. Osapuolet toimivat yhteistyössä teollis- ja tekijänoikeuksien, muun muassa maantieteellisten merkintöjen, kaikenlaisen väärinkäytön estämiseksi, ja tuotteiden luvattoman jäljentämisen ja väärentämisen torjumiseksi. Ne sopivat helpottavansa tätä tulliyhteistyön ja muiden tarkoituksenmukaisten hallinnollisen yhteistyön muotojen välityksellä, myös perustamalla ja lujittamalla organisaatioita tällaisten oikeuksien valvomiseksi ja suojaamiseksi ja tehostamalla yhteistyötä, joka koskee asianmukaisia keinoja toistensa maantieteellisten merkintöjen suojaamisen ja rekisteröinnin helpottamiseksi omilla alueillaan, ottaen huomioon kansainväliset säännöt, käytännöt ja kehityksen tällä alalla sekä kulloisetkin valmiudet.

V OSASTO

YHTEISTYÖ OIKEUS- JA SISÄASIOISSA

24 artikla

Oikeusvaltioperiaate, oikeudellinen yhteistyö ja poliisitoiminta

1. Osapuolet kiinnittävät oikeus- ja sisäasioiden alan yhteistyössä erityistä huomiota oikeusvaltioperiaatteen lujittamiseen ja hallintoelinten vahvistamiseen kaikilla tasoilla lainvalvonnassa ja oikeudenkäytössä, myös vankeinhoitojärjestelmässä.

2. Yhteistyönsä yhteydessä osapuolet vaihtavat tietoa oikeusjärjestelmistä ja lainsäädännöstä. Ne kiinnittävät erityistä huomiota naisten ja muiden heikossa asemassa olevien väestöryhmien oikeuksiin ja näiden oikeuksien suojaamiseen ja toteutumiseen.

3. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä edistääkseen Afganistanin poliisivoimien lisä uudistuksia. Afganistan toteuttaa toimia ottaakseen käyttöön siviilipoliisitoiminnan parhaat käytänteet. Unioni aikoo tukea edelleen oikeusalan ja Afganistanin kansallisten poliisivoimien kehittämistä, myös poliisivoimien rahoittamista vuosien 2014–2020 monivuotisen suuntaa-antavan ohjelman yhteydessä ja tukikelpoisia toimia koskevien OECD:n kehitysapukomitean määritelmien mukaisesti.

4. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä Afganistanin turvallisuusalan uudistamiseksi seuraavasti:

- a) lujitetaan oikeuslaitosta ja oikeusala, muun muassa vankeinhoitojärjestelmää siten, että keskitytään erityisesti parantamaan oikeuslaitoksen riippumattomuutta;
- b) tehostetaan Afganistanin siviilipoliisitoimintaa;
- c) parannetaan alan oikeudellista ja institutionaalista kehystä; ja
- d) kehitetään politiikkatoimien suunnittelun ja täytäntöönpanon valmiuksia Afganistanin oikeus- ja turvallisuusaloilla.

25 artikla

Yhteistyö järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunnassa

Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden, talousrikollisuuden ja korruption torjumiseksi. Yhteistyöllä pyritään erityisesti panemaan täytäntöön ja edistämään asiaan liittyviä kansainvälisiä normeja ja välineitä, joihin kuuluvat muun muassa kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen YK:n yleissopimus ja sen pöytäkirjat sekä korruption vastainen YK:n yleissopimus. Osapuolet kiinnittävät erityistä huomiota järjestäytyneen rikollisuuden yhteyksiin huumausaineiden, niiden lähtöaineiden, vaarallisten aineiden ja aseiden laittomaan kauppaan, ihmiskauppaan ja ihmisten salakuljetukseen. Ne vaihtavat tietoja kaikista rikollisen toiminnan torjunnan kannalta merkityksellisistä kysymyksistä.

26 artikla

Laittomien huumausaineiden torjunta

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaa, että niiden lähestymistapa huumausainekysymyksiin on tasapainoinen, kattava ja yhtenäinen.

2. Huuhausaineisiin liittyvillä toimintapolitiikoilla ja toimilla pyritään lujittamaan laittomien huuhausaineiden torjuntaan liittyviä rakenteita, vähentämään laittomien huuhausaineiden tarjontaa, kauppaa ja kysyntää ja puuttumaan huuhausaineiden väärinkäytöstä aiheutuviin terveydellisiin ja sosiaalisiin seurauksiin. Osapuolet tekevät yhteistyötä ehkäistäkseen huuhausaineiden laitonta valmistusta ja huuhausaineiden kemiallisten lähtöaineiden laitonta välitystä.
3. Tämän yhteisen lähestymistavan mukaisesti osapuolet varmistavat, että laittomien huuhausaineiden torjunta otetaan huomioon kaikilla asiaankuuluvilla yhteistyöaloilla, myös lainvalvonnassa, laillisten elinkeinojen edistämässä, huumeiden kysynnän vähentämisessä sekä riskien ja haittojen vähentämisessä.
4. Osapuolten välinen yhteistyö muodostuu Afganistanille annettavasta teknisestä ja hallinnollisesta avusta 3 kohdassa tarkoitetuilla aloilla, mukaan lukien seuraavat:
 - a) säädösehdotusten laatiminen ja politiikkatoimien kehittäminen;
 - b) kansallisten hallintoelinten ja tiedotuskeskusten perustaminen;
 - c) huuhausainekysymyksiä koskevien kansalaisyhteiskunnan toimien ja huuhausaineiden kysynnän ja huuhausaineista aiheutuvien haittojen vähentämiseen tähtäävien toimien, myös huuhausaineiden väärinkäyttöön liittyvän hoidon ja kuntoutuksen tukeminen;
 - d) henkilöstön koulutus;
 - e) huuhausaineisiin liittyvä tutkimus; ja
 - f) laittomien huuhausaineiden ja psykotrooppisten aineiden valmistukseen käytettävien huuhausaineiden lähtöaineiden laittoman kaupan ja välityksen estäminen.

Osapuolet voivat sopia sisällyttävänsä yhteistyöhön myös muita aloja.

5. Osapuolet tekevät yhteistyötä sellaisten kansainvälisten rikollisverkostojen hajottamiseksi, jotka osallistuvat laittomien huuhausaineiden tuotantoon ja laittomaan kauppaan, muun muassa tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon, koulutuksen ja parhaiden käytäntöjen, myös erityisten tutkintatekniikoiden, jakamisen avulla osapuolten lainsäädännön mukaisesti. Erityisesti panostetaan sen ehkäisemiseen, että rikolliset soluttautuvat lailliseen talouteen.
6. Tätä lähestymistapaa olisi täydennettävä alueellisen tason yhteistyöllä huuhausaineiden laittoman kaupan torjumiseksi, myös diplomaattisten yhteyksien välityksellä ja 48 artiklassa tarkoitettujen kaltaisilla alueellisilla foorumeilla, joihin osapuolet osallistuvat.
7. Osapuolet sopivat näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavista yhteistyötavoista. Toimien perustana ovat yhteisesti sovitut periaatteet, jotka perustuvat asiaa koskeviin kansainvälisiin yleissopimuksiin, kesäkuussa 1998 pidetyssä YK:n yleiskokouksen maailman huuhausaineongelmaa käsitelleessä 20. erityisistunnossa hyväksytyihin poliittiseen julistukseen ja huuhausaineiden kysynnän vähentämisen suuntaa-antavia periaatteita koskevaan julistukseen, poliittiseen julistukseen kansainvälisestä yhteistyöstä maailman huumeongelman vastaisen yhtenäisen ja tasapainoisen strategian määrittämiseksi ja asiaa koskevaan toimintasuunnitelmaan, joka hyväksyttiin maaliskuussa 2009 YK:n huuhausainetoimikunnan 52. istunnon korkean tason osuudessa, ja Afganistanista peräisin olevien opiaattien laittoman kaupan torjumista koskevan Pariisin sopimuksen osapuolten kolmannen ministerikonferenssin julkilausumaan.

27 artikla

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskeva yhteistyö

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä estääkseen rahoitusjärjestelmiensä ja nimettyjen muiden kuin rahoitusalan yritysten ja ammattien käytön rikollisen toiminnan tuottoon liittyvään rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen.
2. Osapuolet sopivat edistävänsä teknistä ja hallinnollista apua, joilla tuetaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien säännösten laadintaa ja täytäntöönpanoa sekä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnassa käytettävien mekanismien tehokkuutta. Yhteistyön puitteissa vaihdetaan tarpeellisia tietoja osapuolten lainsäädännön mukaisesti sekä otetaan käyttöön sellaiset rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat kansainvälisesti hyväksytyt vaatimukset, jotka vastaavat unionin ja alalla toimivien kansainvälisten elinten, esimerkiksi rahanpesun-vastaisen toimintaryhmän, hyväksymiä vaatimuksia.

28 artikla

Muuttoliikettä koskeva yhteistyö

1. Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä niiden alueelta toisen osapuolen alueelle suuntautuvien laittomien muuttovirtojen ehkäisemiseksi.
2. Osapuolet vahvistavat, että ne pitävät Afganistanin ja unionin välisten muuttovirtojen yhteistä hallintaa tärkeänä, ja sitoutuvat aloittamaan kokonaisvaltaisen vuoropuhelun ja yhteistyön muuttoliikettä koskevista kysymyksistä maahanmuuttoa koskevan unionin kokonaisvaltaisen lähestymistavan ja asiaan liittyvien kansainvälisten yleissopimusten mukaisesti. Tämä vuoropuhelu ja yhteistyö kattaa kysymykset, jotka vaikuttavat turvapaikka-asioihin, muuttoliikkeen ja kehityksen välisiin suhteisiin, lailliseen ja laittomaan maahanmuuttoon sekä palauttamiseen, takaisinottoon, viisumeihin, rajaturvallisuuteen, asiakirjojen turvallisuuteen ja ihmiskaupan ja ihmisten salakuljetuksen torjuntaan.
3. Yhteistyöhön tässä artiklassa mainituilla aloilla voi sisältyä myös valmiuksien kehittämiseen tähtäviä toimia.
4. Osapuolet sopivat tekensä kumman tahansa osapuolen pyynnöstä sopimuksen, jolla säännellään takaisinottoon sovellettavia erityisvelvoitteita ja johon sisältyy muiden maiden kansalaisia ja kansalaisuudettomia henkilöitä koskevia määräyksiä.

29 artikla

Diplomaatti- ja konsuliviranomaisten antama suojele

Afganistan suostuu siihen, että sen alueella edustettujen Euroopan unionin jäsenvaltioiden konsuli- ja diplomaattiviranomaiset tarjoavat suojeleä myös sellaisten Euroopan unioninjäsenvaltioiden kansalaisille, joilla ei ole Afganistanissa pysyvää edustustoa, joka pystyisi tietyssä tapauksessa tosiasiallisesti antamaan konsuliviranomaisten suojeleä, samoin edellytyksin kuin kyseisen Euroopan unionin jäsenvaltion omille kansalaisille.

30 artikla

Henkilötietojen suojele

1. Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä parantaakseen henkilötietojen suojeleä korkeimpien kansainvälisten normien mukaisesti, sellaisina kuin ne esitetään esimerkiksi YK:n yleiskokouksen 14 päivänä joulukuuta 1990 antamalla päätöslauselmalla 45/95 hyväksytyjen tietokoneistettujen henkilötiedostojen sääntelyä koskevissa suuntaviivoissa.
2. Henkilötietojen suojeleamisen alalla tehtävään yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa tietojen ja asiantuntemuksen vaihtona annettava tekninen apu.

VI OSASTO

ALAKOHTAINEN YHTEISTYÖ

31 artikla

Julkishallinnon uudistaminen

Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä, jonka tavoitteena on luoda Afganistaniin ammattitaitoinen, riippumaton ja tehokas virkamieskunta kansallisella ja alueellisella tasolla. Tämän alan yhteistyössä keskitytään koulutukseen ja valmiuksien kehittämiseen, jonka tarkoituksena on

- a) parantaa organisatorista tehokkuutta;
- b) tehostaa hallintoelinten palvelutarjontaa;
- c) varmistaa julkisten resurssien avoin hallinnointi ja vastuuvollisuus;
- d) parantaa oikeudellista ja institutionaalista kehystä; ja
- e) parantaa politiikkatoimien suunnittelua ja täytäntöönpanoa.

32 artikla

Julkinen varainhoito

Edellä olevan 31 artiklan mukaisesti osapuolet tehostavat yhteistyötään asioissa, jotka koskevat julkista varainhoitoa Afganistanissa. Yhteistyössä keskitytään erityisesti seuraaviin seikkoihin:

- a) talousarvion toteuttaminen kansallisella ja alueellisella tasolla;
- b) rahoitusvirtojen avoimuus talousarvioviranomaisten kesken ja kyseisten viranomaisten sekä edunsaajien ja tuen vastaanottajien välillä;
- c) valvonta, mukaan lukien parlamentin ja riippumattomien tarkastuselinten suorittama valvonta; ja
- d) mekanismit, joiden avulla voidaan tehokkaasti ja nopeasti puuttua julkisten varojen käyttöön liittyviin mahdollisiin sääntöjenvastaisuuksiin.

Unioni antaa tarvittaessa näitä aloja koskevaa tukea, jonka painopisteenä on valmiuksien kehittäminen ja tekninen apu.

33 artikla

Hyvä hallintotapa verotuksen alalla

Osapuolet, joiden tavoitteena on vahvistaa ja edistää taloudellista toimintaa ja jotka ottavat huomioon tarpeen luoda tarkoituksenmukainen sääntelykehys, tunnustavat verotusalan hyvän hallintotavan periaatteet ja aikovat noudattaa niitä. Ne pyrkivät tekemään yhteistyötä tätä varten erityisesti tehostaakseen veronkantoa Afganistanissa ja avustaakseen Afganistania laatimaan toimenpiteitä edellä mainittujen periaatteiden panemiseksi tehokkaasti täytäntöön.

34 artikla

Rahoituspalvelut

1. Osapuolet sopivat tiivistävänsä yhteistyötä parantaakseen kirjanpito-, valvonta- ja sääntelyjärjestelmiä pankki- ja vakuutusosalalla sekä muilla rahoitusalan osa-alueilla.
2. Osapuolet tekevät yhteistyötä kehittääkseen Afganistanin oikeudellista ja sääntelykehystä, infrastruktuuria ja henkilöresursseja sekä ottaakseen käyttöön hallinto- ja ohjauksjärjestelmän ja kansainväliset tilinpäätösstandardit Afganistanin pääomamarkkinoilla.

35 artikla

Tilastointi

1. Osapuolet sopivat luovansa ja kehittävänsä tilastollisia valmiuksia edistämällä tilastollisten menetelmien yhdenmukaistamista ja hyödyntämällä parhaita käytänteitä ottaen huomioon unionin kokemukset, myös tilastotietojen keräämisen ja levittämisen suhteen. Tämän ansiosta ne voivat käyttää keskinäisesti hyväksyttävissä olevin perustein tilastoja miltä tahansa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuulualta alalta, josta voidaan kerätä, käsitellä, analysoida ja levittää tilastotietoa.
2. Tilastoalalla tehtävässä yhteistyössä keskitytään tietämyksen vaihtoon, hyvien käytänteiden edistämiseen ja YK:n hyväksymien virallisen tilaston peruseriaatteiden ja Euroopan tilastoja koskevien käytännösääntöjen noudattamiseen, jotta voidaan parantaa tilastojen laatua.

36 artikla

Katastrofiriskien hallinta

1. Osapuolet sopivat tehostavansa yhteistyötään katastrofiriskien hallinnan alalla. Torjuttaessa vaaroja ja riskejä ja vähennettäessä luonnonkatastrofien riskejä ja alttiutta niille suositetaan ennaltaehkäiseviä toimia ja ennakoivia lähestymistapoja.

2. Tämän alan yhteistyössä voidaan keskittyä seuraaviin seikkoihin:
 - a) katastrofiriskien vähentäminen, erityisesti selviytymisvalmiudet, ennaltaehkäisy ja seurausten lieventäminen;
 - b) tietojen hallinta, innovaatiot, tutkimus ja koulutus turvallisuuskulttuurin ja selviytymisvalmiuksien kehittämiseksi kaikilla tasoilla;
 - c) katastrofiriskien arviointi ja seuranta ja niihin reagointi; ja
 - d) riskinhallintavalmiuksien kehittämisen tukeminen.

37 artikla

Luonnonvarat

1. Osapuolet sopivat parantavansa yhteistyötä ja valmiuksien kehittämistä siltä osin kuin on kyse luonnonvarojen hyödyntämisestä, kehittämisestä, jalostamisesta ja markkinoille saattamisesta.
2. Tällä yhteistyöllä tavoitellaan luonnonvarojen kestävästä kehitystä lujittamalla sääntelykehystä sekä ympäristön-suojelua ja turvallisuussäännöksiä. Tiiviimmän yhteistyön ja paremman keskinäisen ymmärtämyksen edistämiseksi kumpi tahansa osapuoli voi pyytää luonnonvaroihin liittyvien yksittäisten kokousten järjestämistä.
3. Osapuolet tekevät IV osaston mukaisesti yhteistyötä, jonka tarkoituksena on luoda avoin ympäristö, joka edistää ulkomaisia suoria investointeja, erityisesti kaivostoiminnan alalla.
4. Osapuolet ottavat huomioon talouspolitiikkansa ja taloudelliset tavoitteensa ja pyrkivät edistämään kauppaa, kun ne sopivat kehittävänsä yhteistyötään luonnonvarojen kaupan esteiden poistamiseksi.
5. Mitä tahansa luonnonvarojen kauppaan liittyvää asiaa voidaan käsitellä kumman tahansa osapuolen pyynnöstä 49 artiklassa tarkoitetun sekakomitean kokouksissa.

38 artikla

Opetus, tutkimus, nuoriso ja ammatillinen koulutus

1. Osapuolet sopivat edistävänsä yhteistyötä opetuksen, tutkimuksen, nuorisoasioiden ja ammatillisen koulutuksen alalla. Ne sopivat lisäävänsä tietoisuutta koulutusmahdollisuuksista unionissa ja Afganistanissa.
2. Osapuolet edistävät lisäksi toimia, joilla:
 - a) luodaan yhteyksiä osapuolten korkeakoulujen, erityisvirastojen ja nuorisojärjestöjen välille;
 - b) edistetään tiedon ja osaamisen vaihtoa ja opiskelijoiden, nuorten ja nuorisotyöntekijöiden, tutkijoiden, akateemisten yhteisöjen ja muiden asiantuntijoiden liikkuvuutta; ja
 - c) tuetaan valmiuksien kehittämistä ja opetuksen ja oppimisen laadun kehittämistä hyödyntäen muuta osapuolten tällä alalla hankkimaa kokemusta.
3. Osapuolet sopivat edistävänsä korkeakouluille ja nuorisolle suunnattujen ohjelmien, kuten Erasmus+ -ohjelman, ja tutkijoiden liikkuvuutta ja koulutusta koskevien ohjelmien, kuten Marie Skłodowska Curie -toimien, toteutusta ja kannustavansa oppilaitoksiaan tekemään yhteistyötä yhteisten ohjelmien puitteissa, jotta voidaan edistää akateemista yhteistyötä ja liikkuvuutta sekä tukea nuorisojärjestöjen välistä yhteistyötä, muun muassa lisäämällä nuorten ja nuorisotyöntekijöiden liikkuvuutta osana epävirallista koulutusta ja oppimista.
4. Tutkimusyhteistyötä edistetään muun muassa Horisontti 2020 -ohjelman eli unionin tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman (2014–2020) kautta.

39 artikla

Energia

1. Osapuolet pyrkivät lisäämään energia-alan yhteistyötä, jotta voidaan parantaa energian tuotantoa, tarjontaa ja käyttöä Afganistanissa muun muassa seuraavilla tavoilla:

- a) uusiutuvista energialähteistä saatavan energian ja energiatehokkuuden edistäminen;
- b) teknologiyhteistyön tehostaminen; ja
- c) ammatillinen koulutus.

2. Osapuolet tunnustavat, että avoimiin, syrjimättömiin ja vääristymiä aiheuttamattomiin sääntöihin perustuva toimintaympäristö soveltuu parhaiten sellaisten puitteiden luomiseen, jotka suosivat energia-alaan kohdistuvia suoria ulkomaisia investointeja.

40 artikla

Liikenne

Osapuolet sopivat tekevänsä aktiivista yhteistyötä yhteistä etua koskevilla aloilla kaikkien liikennemuotojen ja erityisesti ilmailun ja intermodaalisten yhteyksien osalta, tavoitteena muun muassa

- a) helpottaa tavaroiden ja matkustajien liikkuvuutta;
- b) huolehtia turvallisuudesta, turvatoimista ja ympäristönsuojelusta;
- c) kouluttaa henkilöstöä; ja
- d) lisätä investointimahdollisuuksia taloudellisen kehityksen edistämiseksi parantamalla liikenneyhteyksiä koko alueella.

41 artikla

Työllisyys ja sosiaalinen kehitys

1. Osapuolet sopivat 12 artiklan yhteydessä tekevänsä yhteistyötä työllisyyden ja sosiaalisen kehityksen alalla, muun muassa työmarkkinoiden kehittämisen ja nuorisotyöllisyyden, työterveyden ja -turvallisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja ihmisarvoisen työn alalla.

2. Yhteistyömuotoihin voi sisältyä muun muassa erityisohjelmia ja -hankkeita yhteisen sopimuksen mukaisesti, vuoropuhelua sekä kahden- tai monenvälistä yhteistyötä, esimerkiksi ILO:n puitteissa, ja siihen liittyviä aloitteita yhteisen edun mukaisilla aloilla.

42 artikla

Maatalous, maaseudun kehittäminen, karjankasvatus ja keinokastelu

Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kehittääkseen Afganistanin valmiuksia maatalouden, kotieläintalouden ja maaseudun elinkeinojen alalla. Yhteistyöhön sisältyvät:

- a) maatalouspolitiikka ja tuottavuuden lisääminen, tavoitteena elintarviketurvan varmistaminen;
- b) IV osaston mukaisesti mahdollisuudet helpottaa maatalousyritystoimintaa ja maataloustuotteiden kauppaa, myös kasvien, eläinten, karjan ja niistä saatujen tuotteiden kauppaa teollisuudenalojen kehittämiseksi edelleen keskittyen ensisijaisesti maaseutuun;
- c) eläinten ja karjan hyvinvointi,
- d) maaseudun kehittäminen;

- e) kokemustenvaihto ja paikallisten toimijoiden tai talouden toimijoiden yhteistyöverkostot erityisesti tutkimuksen ja teknologiansiirron kaltaisilla aloilla;
- f) kasvien, eläinten ja karjan terveyttä ja laatua koskevien politiikkatoimien laatiminen;
- g) kansainvälisille maatalousjärjestöille toimitettavat yhteistyöehdotukset ja -aloitteet;
- h) kestävä ja ympäristöystävällisen maatalouden kehittäminen, johon sisältyy muun muassa kasvintuotanto, biopolttoaineet ja bioteknologian siirto;
- i) kasvilajikkeiden suojaaminen, kylvöteknologia ja maatalousbiotekniikka;
- j) maataloutta ja kotieläintaloutta koskevien tietokantojen ja -verkkojen kehittäminen; ja
- k) maatalous- ja eläinlääkintäalan koulutus.

43 artikla

Ympäristö ja ilmastonmuutos

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä, jonka tavoitteena on avustaa Afganistania saavuttamaan ympäristönsuojelun korkea taso, ja edistävät luonnonvarojen ja biodiversiteetin, myös metsien, säilyttämistä ja hallintaa, jotta voidaan edistää kestävä kehitys sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista ja sen vaikutusten lieventämistä.
2. Osapuolet pyrkivät edistämään monenvälisen ympäristö- ja ilmastonmuutosalan sopimusten ratifiointia, täytäntöönpanoa ja noudattamista.
3. Osapuolet pyrkivät lisäämään yhteistyötä ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja sen vaikutusten lieventämisen alalla kiinnittäen erityistä huomiota vesivaroihin.

44 artikla

Kansanterveys

Osapuolet sopivat, että niiden yhteistyö kohdistuu terveydenhuoltoalan uudistukseen ja vakavien sairauksien ehkäisyyn ja valvontaan, muun muassa edistämällä kansainvälisten terveysalan sopimusten täytäntöönpanoa. Siihen sisältyvät myös pyrkimykset laajentaa perusterveydenhuollon piiriin pääsyä Afganistanissa, parantaa heikossa asemassa olevien väestöryhmien, erityisesti naisten ja lasten terveydenhuoltopalvelujen laatua, lisätä puhtaan veden ja jätevesihuollon saatavuutta ja edistää hygieniaa.

45 artikla

Kulttuuri

1. Osapuolet sopivat edistävänsä kulttuurialan yhteistyötä keskinäisen ymmärtämyksen ja kulttuuriensa tuntemuksen lisäämiseksi. Tätä varten ne tukevat ja edistävät asiaan liittyviä kansalaisyhteiskunnan toimia. Ne kunnioittavat kulttuurista monimuotoisuutta.
2. Osapuolet pyrkivät toteuttamaan asianmukaisia toimenpiteitä edistääkseen kulttuurivaihtoa ja toteuttaakseen kulttuurin eri osa-alueisiin liittyviä yhteisiä aloitteita, joihin kuuluu myös kulttuuriperinnön suojelemiseksi tehtävä yhteistyö.
3. Osapuolet sopivat keskustelewansa ja tekevänsä yhteistyötä asianmukaisilla kansainvälisillä foorumeilla, kuten Unescossa, pyrkiäkseen yhteisiin tavoitteisiin, joita ovat esimerkiksi kulttuurien monimuotoisuuden edistäminen ja kulttuuriperinnön suojelu. Kulttuurien monimuotoisuuden edistämiseksi osapuolet sopivat myös edistävänsä kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä vuonna 2005 tehdyn Unescon yleissopimuksen täytäntöönpanoa.

46 artikla

Tietoyhteiskunta

Osapuolet, jotka tunnustavat tieto- ja viestintätekniiikan olevan nykyaikaisen elämän keskeinen osatekijä ja ehdottoman tärkeä taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle, vaihtavat näkemyksiä tämän alan politiikkatoimistaan edistääkseen taloudellista kehitystä, kuten verkkoyhteyksien toimivuutta koulutusta ja tutkimusta varten. Ne harkitsevat tarpeen mukaan, miten voitaisiin parhaiten tehdä yhteistyötä tällä alalla, erityisesti tieto- ja viestintätekniiikan tuotteiden kaupan, sähköisen viestinnän sääntelynäkökohtien ja muiden tietoyhteiskuntaan liittyvien kysymysten osalta.

47 artikla

Audiovisuaali- ja mediapolitiikka

Osapuolet edistävät, tukevat ja helpottavat asiaankuuluvien hallintoelintensä ja toimijoidensa välistä yhteydenpitoa, yhteistyötä ja vuoropuhelua audiovisuaali- ja mediapolitiikan alalla. Ne sopivat aloittavansa säännöllisen vuoropuhelun kyseisillä aloilla.

VII OSASTO

ALUEELLINEN YHTEISTYÖ

48 artikla

Alueellinen yhteistyö

1. Osapuolet tunnustavat, että alueellisen yhteistyön aloitteet ovat tarpeen, jotta voidaan palauttaa Afganistanin asema Keski-Aasian, Etelä-Aasian ja Lähi-idän välisenä maayhteytenä ja vauhdittaa talouskasvua sekä edistää alueen poliittista vakautta. Tätä varten ne sopivat tekevänsä yhteistyötä edistääkseen alueellista yhteistyötä toimenpitein, joilla tuetaan Afganistanin hallituksen ja erityisesti ulkoasiainministeriön toimia valmiuksien kehittämiseksi. Parempien valmiuksien avulla hallitus voi ottaa merkittävämmän roolin eri alueellisissa järjestöissä, prosesseissa ja foorumeilla. Tähän yhteistyöhön voi sisältyä valmiuksien ja luottamuksen kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä, kuten koulutusohjelmia, työpajoja ja seminaareja, asiantuntijavaihtoa, selvityksiä ja muita osapuolten sopimia toimia.

2. Osapuolet arvostavat Istanbulin prosessia ja vahvistavat tukensa tälle tärkeälle aloitteelle, jolla edistetään poliittista yhteistyötä Afganistanin ja sen naapurimaiden välillä, myös luottamusta lisäävien toimien avulla, kuten Kabulissa 14 päivänä kesäkuuta 2012 järjestetyssä Heart of Asia -ministerikokouksessa sovittiin. Unioni tukee Afganistanin pyrkimyksiä varmistaa luottamusta lisäävien toimien ja muiden alueellisten sitoumusten tehokas täytäntöönpano.

3. Osapuolet sopivat lisäksi edistävänsä alueellista yhteistyötä diplomaattisten yhteyksiensä välityksellä ja alueellisilla foorumeilla, joihin ne osallistuvat.

VIII OSASTO

INSTITUTIONAALINEN KEHYS

49 artikla

Sekakomitea

1. Perustetaan sekakomitea, joka koostuu osapuolten mahdollisimman korkean tason edustajista ja jonka tehtävänä on

a) varmistaa tämän sopimuksen moitteeton toiminta ja täytäntöönpano;

b) asettaa tämän sopimuksen tavoitteita koskevat painopisteet;

c) seurata osapuolten välisten kokonaisvaltaisten suhteiden kehittymistä ja antaa suosituksia tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen tukemiseksi;

- d) pyytää tarvittaessa tietoja osapuolten välillä tehtyjen muiden sopimusten nojalla perustetuilta komiteoilta tai muilta elimiltä ja tarkastella niiden toimittamia kertomuksia;
 - e) vaihtaa näkemyksiä ja tehdä ehdotuksia yhteisen edun mukaisista asioista, tulevat toimet ja niiden toteuttamiseen käytettävissä olevat resurssit mukaan lukien;
 - f) ratkaista tämän sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevat erimielisyydet; ja
 - g) tutkia kaikki jommankumman osapuolen esittämät tiedot, jotka liittyvät velvoitteiden täyttämiseen, ja käydä neuvotteluja erimielisyyksiä koskevista ratkaisuisista sopimiseksi 54 artiklan mukaisesti.
2. Sekakomitea kokoontuu tavallisesti vuorotellen Kabulissa ja Brysselissä yhteisesti sovittavina päivinä. Myös ylimääräisiä sekakomitean kokouksia voidaan järjestää osapuolten niin sopiessa. Sekakomitean puheenjohtajana toimii vuorotellen kummankin osapuolen edustaja. Sen kokousten esityslistoista päätetään osapuolten yhteisellä sopimuksella.
 3. Sekakomitea voi päättää perustaa erityiskomiteoita tai työryhmiä avustamaan sitä sen tehtävien suorittamisessa. Se määrittelee tällaisten komiteoiden tai ryhmien kokoonpanon, tehtävät ja toimintatavat.
 4. Sekakomitea huolehtii osapuolten välillä tämän sopimuksen yhteydessä tehtävien alakohtaisten sopimusten tai pöytäkirjojen moitteettomasta toiminnasta.
 5. Sekakomitea vahvistaa työjärjestyksensä.

IX OSASTO

LOPPUMÄÄRÄYKSET

50 artikla

Yhteistyöresurssit

Osapuolten omien säännösten, menettelyjen ja resurssien sallimissa rajoissa unioni antaa Afganistanille teknistä apua ja rahoitustukea tässä sopimuksessa määrätyn yhteistyön toteuttamiseksi ja Afganistan antaa käyttöön tarvittavat resurssit, myös rahoitusvarat, sen varmistamiseksi, että sovitut tavoitteet saavutetaan.

51 artikla

Yhteistyö petosten torjunnassa

1. Osapuolet antavat rahoitustukea moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti ja tekevät yhteistyötä taloudellisten etujensa suojaamiseksi. Ne toteuttavat tehokkaita toimenpiteitä niiden taloudellisten etujen vastaisten petosten, korruption ja muun laittoman toiminnan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.
2. Osapuolten välillä tämän sopimuksen täytäntöönpanon aikana tehtävään lisäsopimukseen tai rahoitusvälineeseen sisällytetään erityiset rahoitusyhteistyötä koskevat lausekkeet, jotka kattavat paikan päällä tehtävät ja muut tarkastukset, valvonnan ja petostentorjuntatoimet, kuten Euroopan tilintarkastustuomioistuimen ja Euroopan petostentorjuntaviraston toteuttamat toimenpiteet.
3. Tämän artiklan soveltamiseksi asianmukaisesti osapuolten toimivaltaiset viranomaiset vaihtavat tietoja ja järjestävät kumman tahansa osapuolen pyynnöstä kuulemisia asiaa koskevan lainsäädännön mukaisesti.
4. Afganistanin viranomaiset tarkastavat säännöllisesti, että unionin varoin rahoitetut toimet on pantu täytäntöön asianmukaisesti. Ne toteuttavat aiheelliset toimenpiteet tällaisiin varoihin vaikuttavien petosten, korruption ja muun laittoman toiminnan estämiseksi. Ne ilmoittavat Euroopan komissiolle kaikista tällaisista toimenpiteistä.
5. Afganistanin viranomaiset toimittavat Euroopan komissiolle viipymättä kaikki niiden tietoon tulleet unionin varojen täytäntöönpanoon liittyvät epäilyt tai havainnot petoksia, korruptiota tai muuta laitonta toimintaa koskevista tapauksista. Petoksia ja korruptiota koskevista epäilyistä ilmoitetaan myös Euroopan petostentorjuntavirastolle. Afganistanin viranomaiset ilmoittavat Euroopan komissiolle myös kaikista toimenpiteistä, joihin ne ovat ryhtyneet tämän kohdan nojalla ilmoitettujen tosiseikkojen perusteella.

6. Afganistanin viranomaiset huolehtivat unionin varoihin haitallisesti vaikuttavien, epäiltyjen ja havaittujen petosten, korruption ja muun laittoman toiminnan vuoksi toteutettavista tutkinta- ja syytetoimista. Euroopan petostentorjuntavirasto voi tarvittaessa avustaa Afganistanin toimivaltaisia viranomaisia tässä tehtävässä.

7. Euroopan petostentorjuntavirastolle voidaan unionin lainsäädännön mukaisesti ja yksinomaan unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi antaa pyynnöstä lupa suorittaa paikalla tehtäviä ja muita tarkastuksia Afganistanissa. Ne valmistellaan ja toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Afganistanin toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Afganistanin viranomaiset antavat Euroopan petostentorjuntavirastolle kaiken sen tarvitseman avun, jotta se pystyy hoitamaan tehtävänsä.

8. Euroopan petostentorjuntavirasto voi sopia Afganistanin toimivaltaisten viranomaisten kanssa petostentorjuntaa koskevan yhteistyön lisäämisestä, kuten operatiivisten järjestelyjen toteuttamisesta.

52 artikla

Sopimuksen tuleva kehitys

Kumpi tahansa osapuoli voi tehdä ehdotuksia tämän sopimuksen mukaisesti tehtävän yhteistyön laajentamiseksi ottaen huomioon sen täytäntöönpanosta saadut kokemukset.

53 artikla

Muut sopimukset

1. Tämä sopimus ja sen nojalla toteutettavat toimet eivät rajoita Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaa tehdä kahdenvälisiä yhteistyötä Afganistanin kanssa tai tarvittaessa tehdä sen kanssa kahdenvälisiä ja yhteistyösopimuksia, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen sisältyvien asian kannalta merkityksellisten määräysten soveltamista. Tämä sopimus ei vaikuta sellaisten sitoumusten soveltamiseen tai täytäntöönpanoon, joita jompikumpi osapuoli on tehnyt kolmansien osalta.

2. Osapuolet voivat täydentää tätä sopimusta tekemällä erityissopimuksia millä tahansa tämän sopimuksen kattamalla yhteistyön alalla. Tällaiset erityissopimukset ovat erottamaton osa tällä sopimuksella säänneltyjä yleisiä kahdenvälisiä suhteita, ja ne muodostavat osan yhteistä institutionaalista kehystä.

54 artikla

Velvoitteiden täyttäminen

1. Kumpi tahansa osapuoli voi saattaa sekakomitean käsiteltäväksi kaikki tämän sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevat erimielisyydet.

2. Jos jompikumpi osapuoli katsoo, että toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä tämän sopimuksen mukaiset velvoitteensa, se voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet tämän sopimuksen tai 53 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun erityissopimuksen osalta.

3. Erityisen kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta se esittää ennen toimenpiteiden toteuttamista sekakomitealle kaikki tilanteen perinpohjaiseksi tutkimiseksi tarvittavat tiedot osapuolten kannalta hyväksyttävän ratkaisun saavuttamiseksi.

4. Aiheellisia toimenpiteitä valittaessa on etusijalle asetettava ne, joista on vähiten haittaa tämän sopimuksen tai 53 artiklan 2 kohdassa tarkoitettun erityissopimuksen toiminnalle. Toimenpiteistä ilmoitetaan välittömästi toiselle osapuolelle, ja niistä keskustellaan sekakomiteassa toisen osapuolen sitä pyytäessä.

5. Osapuolet sopivat, että sopimusta tulkittaessa ja sovellettaessa tarkoitetaan 3 kohdassa olevalla ilmaisulla 'erityisen kiireelliset tapaukset' tilanteita, joissa osapuoli on olennaisesti rikkonut sopimusta. Tämän sopimuksen olennainen rikkominen tarkoittaa

- a) tämän sopimuksen noudattamatta jättämistä kansainvälisen oikeuden yleisten sääntöjen vastaisesti; tai
- b) 2 artiklan 3 kohdassa ja 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tämän sopimuksen olennaisten osien rikkomista.

55 artikla

Tehtävien suorittamisen tukeminen

Helpottaakseen tämän sopimuksen nojalla tehtävää yhteistyötä osapuolet sopivat järjestävänsä yhteistyön täytäntöönpanoon osallistuville virkamiehille ja asiantuntijoille tehtävien hoitamista varten tarvittavat apuvälineet osapuolten sisäisten sääntöjen ja määräysten mukaisesti.

56 artikla

Turvallisuusedut ja tietojen luovuttaminen

1. Tämän sopimuksen määräykset eivät rajoita osapuolten säädöksiä ja määräyksiä, jotka koskevat yleisön mahdollisuutta saada tutustua virallisiin asiakirjoihin.
2. Minkään tämän sopimuksen määräyksen ei katsota edellyttävän, että osapuoli antaa tietoja, joiden luovuttaminen se katsoo olevan keskeisten turvallisuusetujensa vastaista.
3. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa suojata niiden välisen yhteistyön aikana saadut turvallisuusluokitellut tiedot.

57 artikla

Osapuolten määritelmä

Tässä sopimuksessa 'osapuolilla' tarkoitetaan unionia tai sen jäsenvaltioita taikka unionia ja sen jäsenvaltioita, toimivaltojensa mukaisesti, sekä Afganistania.

58 artikla

Alueellinen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan alueeseen, johon sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta niissä määrätyn edellytyksin, sekä Afganistanin alueeseen.

59 artikla

Voimaantulo, väliaikainen soveltaminen, kesto ja irtisanominen

1. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tätä varten tarvittavien oikeudellisten menettelyjen saattamisesta päätökseen.
2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, unioni ja Afganistan sopivat soveltavansa tätä sopimusta unionin määrittelemällä tavalla väliaikaisesti osittain, siten kuin 3 kohdassa määrätään sekä tapauksen mukaan omien sisäisten menettelyjensä ja lainsäädäntönsä mukaisesti.

3. Väliaikainen soveltaminen tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisestä päivästä, jona vastaanotetaan seuraavat:
- tarvittavien menettelyjen päätökseen saattamista koskeva unionin ilmoitus, jossa määritetään ne sopimuksen osat, joita on sovellettava väliaikaisesti; ja
 - Afganistanin menettelyjensä ja sovellettavan lainsäädäntönsä mukaisesti tallettama ratifointiasiakirja.
4. Tämä sopimus on aluksi voimassa kymmenen vuotta. Sen voimassaoloa jatketaan ilman eri toimenpiteitä viideksi vuodeksi kerrallaan, jollei kumpikaan osapuoli ilmoita kuutta kuukautta ennen voimassaolojakson päättymistä kirjallisesti aikomuksestaan olla jatkamatta sopimuksen voimassaoloa.
5. Sopimukseen mahdollisesti tehtävistä muutoksista sovitaan osapuolten kesken ja ne tulevat voimaan vasta sen jälkeen, kun osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tätä tarkoitusta varten tarvittavien oikeudellisten menettelyjen saattamisesta päätökseen.
6. Kumpikin osapuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen ilmoittamalla asiasta kirjallisesti toiselle osapuolelle. Sopimuksen irtisanominen tulee voimaan kuusi kuukautta sen jälkeen, kun toinen osapuoli on vastaanottanut ilmoituksen.
7. Tämän artiklan mukaiset ilmoitukset toimitetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille tai Afganistanin ulkoasiainministeriölle.

60 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Tämä sopimus laaditaan kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltaan, portugalilain, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakian, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin, viron, paštun ja darin kielillä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.

Съставено в Мюнхен на осемнадесети февруари две хиляди и седемнадесета година.

Hecho en Múnich el dieciocho de febrero de dos mil dieciséte.

V Mnichově dne osmnáctého února dva tisíce sedmáct.

Udfærdiget i München, den attende februar to tusind og sytten.

Geschehen zu München am achtzehnten Februar zweitausendsiebzehn.

Kahe tuhande seitsmeteistkümnenda aasta veebruarikuu kaheksateistkümnendal päeval Münchenis.

Έγινε στο Μόναχο, στις δεκαοκτώ Φεβρουαρίου δύο χιλιάδες δεκαεπτά.

Done at Munich on the eighteenth day of February in the year two thousand and seventeen.

Fait à Munich, le dix-huitième jour du mois de février deux mille dix-sept.

Sastavljeno u Münchenu osamnaestog veljače godine dvije tisuće sedamnaeste.

Fatto a Monaco il diciotto di febbraio dell'anno duemilaediciassette.

Mínhenē, divi tūkstoši septiņpadsmiņā gada astoņpadsmiņajā februārī.

Priimta Míunchene du tūkstančiai septynioliktų metų vasario aštuonioliktą dieną.

Kelt Münchenben, a kétezer-tizenhetedik év február havának tizenyolcadik napján.

Magħmul fi Munich fit-tmintax-il jum ta' Frar fis-sena elfejn u sbatax.

Gedaan te München, achttien februari tweeduizend zeventien.

Sporządzono w Monachium osiemnastego dnia lutego roku dwa tysiące siedemnastego.

Feito em Munique aos dezoito dias do mês de fevereiro de dois mil e dezassete.

Íntocmit la München la optsprezece februarie două mii șaptesprezece.

V Mníchove osemnásteho februára dvetisíc sedmáct.

V Münchnu, osemnajstega februarja dva tisoč sedmájt.

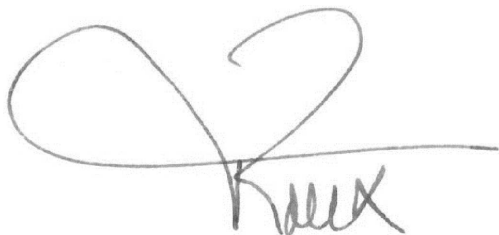
Tehty Münchenissä kahdeksantenatoista päivänä helmikuuta vuonna kaksituhattaseitsemäntoista.

Utfärdat i München den artonde februari år tjugohundrasjutton.

بتاریخ سی ماه دلو سال سیزده صد و نود و پنج در شهر مونیخن به امضاء رسید

د دیارلس سوہ و پنخہ نویم کال د سلواغی میاشتی پر دیرشمہ نییہ د مونیخن پہ بنار کی امضاء شول

Voor het Koninkrijk België
Pour le Royaume de Belgique
Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

За Република България

Za Českou republiku

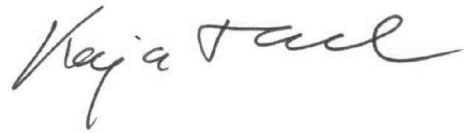
For Kongeriget Danmark

Für die Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi nimel

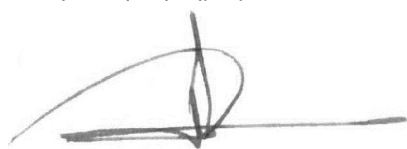

Thar cheann Na hÉireann

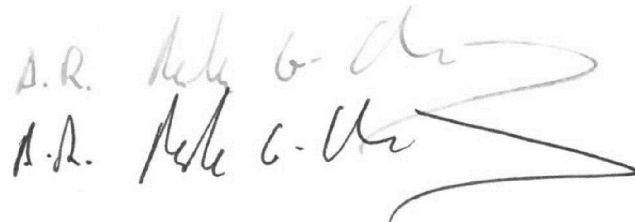
For Ireland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

Por el Reino de España

Pour la République française

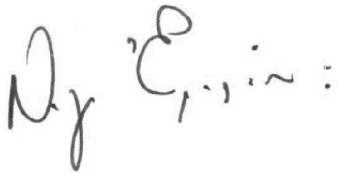
Za Republiku Hrvatsku

Per la Repubblica italiana

Για την Κυπριακή Δημοκρατία

Latvijas Republikas vārdā –

Lietuvos Respublikos vardu

Pour la Grand-Duché de Luxembourg

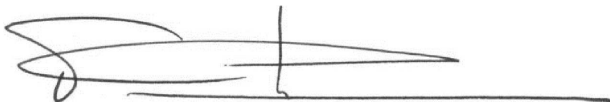
Magyarország részéről

Għar-Repubblika ta' Malta

Voor het Koninkrijk der Nederlanden

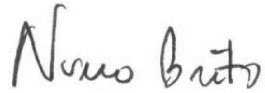
Für die Republik Österreich

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Pela República Portuguesa

Pentru România

Za Republiko Slovenijo

Za Slovenskú republiku

Suomen tasavallan puolesta

För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

За Европейския съюз
Por la Unión Europea
Za Evropskou unii
For Den Europæiske Union
Für die Europäische Union
Euroopa Liidu nimel
Για την Ευρωπαϊκή Ένωση
For the European Union
Pour l'Union européenne
Za Europsku uniju
Per l'Unione europea
Eiropas Savienības vārdā –
Europos Sąjungos vardu
Az Európai Unió részéről
Għall-Unjoni Ewropea
Voor de Europese Unie
W imieniu Unii Europejskiej
Pela União Europeia
Pentru Uniunea Europeană
Za Európsku úniu
Za Evropsko unijo
Euroopan unionin puolesta
För Europeiska unionen

به نمایندگی از جمهوری اسلامی افغانستان
د افغانستان اسلامي جمهوریت په استازیتوب